

Prvi model egzemplarne nastave

Nastavna tema	Domaće životinje iz naših krajeva- stoka
Nastavna jedinica	Spoljna građa tela i koristi od domaćih životinja
Tip nastavnog časa	Obrada novog gradiva
Oblik nastavnog rada	Egzemplarna nastava sa frontalnim i individualnim radom
Oblik rada učenika	Individualni
Nastavne metode	Demonstrativna, razgovor
Nastavna sredstva	Udžbenik, slike , pesma – Domaće životinje-, fotografije, enciklopedije, učenička dokumentacija sisari, Neraskidive veze
Cilj časa	Upoznati učenike sa spoljašnjom građom domaćih životinja , i koristima koje čovek ima od gajenja domaćih životinja
Vaspitno – obrazovni zadaci	Razvijati sposobnosti učenika da zapažaju da izdvajaju bitno od nebitnog, da zaključuju, da samostalno stiču znanja

UVODNI DEO

Slušanje pesme – Domaće životinje- i vođenje razgovora: Ispričaj nešto o domaćim životinjama! Opiši njihov izgled! Gde žive, kako se neguju ,čime se hrane? Zbog čega ih ti voliš? Prepoznavanje i imenovanje domaćih životinja na slici:

Da bi opstao čovek je morao sebi u davna vremena da nalazi hranu u prirodi. To su bili plodovi raznih biljaka. Takođe bavio se lovom i ribolovom. U početku je životinje samo lovio, a vremenom ih je hvatao žive, hranio ih i brinuo se o njima.

Posle dužeg vremena one su se pripitomile. Tako su nastale domaće životinje. Danas ih čovek odgaja planski, stvarajući nove i sve bolje vrste. Kao i sva živa bića i domaće životinje se rađaju, hrane, rastu, razmnožavaju, kreću, stare i na kraju umiru.

Neke domaće životinje rađaju žive mladunce, a neke ih legu iz jaja.

Najveći broj domaćih životinja su biljojedi, što znači da se hrane biljkama. To su krava, konj, ovca, koza, magarac.

Neke su mesojedi – pas i mačka. Svinja je svaštojed, što znači da se hrani i biljnom i životinjskom hranom. Rast irazvoj ovih životinja zavisi od kvaliteta ishrane.

U našoj bližjoj okolini žive domaće životinje i to su: krava, konj, svinja, ovca, koza, mačka, pas.

GLAVNI DEO

(nastavnik priprema egzemplarni sadržaj)

ODLIKE DOMAĆIH ŽIVOTINJA – Goveče

Goveče spada u krupne domaće životinje. Ima dugu, golu, široku njušku. Na glavi ima rogove i veoma krupne oči. Telo je prekriveno dlakom, a na nogama ima po dva snažna prsta koji se zovu papci, dok su druga dva zakržljala. Ima razvijeno čulo mirisa i nikada neće pojesti otrovnu biljku. Postoje razne vrste goveda.

Ženka govečeta je krava, bik je mužjak, tele mladunče. Goveče je biljojed. Nesažvakanu travu guta dugim jezikom, koja se kasnije vraća u usta da je sažvaće - to je preživljanje. Zato goveče spada u grupu preživara.

KORISTI: Goveče se gaji zbog mleka, mesa, kože, a ponegde služi i za vuču.

- Ako se dobro hrani i neguje goveče može dati 20 litara mleka.
- Prerodom mleka dobijaju se: sir, buter, jogurt, kajmak, pavlaka.

- Koža govečeta se koristi za izradu cipela, tašni, jakni i drugih predmeta od kože.
- Od mesa se industrijskom prerodom dobijaju mesne prrađevine: paštete, salame, kobasice...

(samostalna obrada analognih sadržaja)

ODLIKE DOMAĆIH ŽIVOTINJA - Konj

Konj je krupna domaća životinja, ali vrlo hitra. Glava mu je izdužena na kojoj se primećuju velike, buljave, krupne oči. Uši su mu šiljate. Telo je prekriveno kratkom dlakom veoma je meko i raznih je boja. Kao i goveče konj po mirisu raspoznaje otrovne biljke. Konj vidi dobro u mraku a čuje bolje od čoveka. Na svakoj nozi konj ima kopito, da se ne bi okrzalo pri hodu, kopito se potkiva. On spada u kopitare. Postoje razne vrste konja.

Ženka konja je kobila, konj je mužjak, a ždrebe je mladunče. Konj jede samo biljnu hranu; svežu suhu travu, ovas, kukuruz, ječam.

Koristi se za vuču i prenošenje tereta, a ima konja koji služe samo za jahanje i trkanje. Prerađena konjska koža upotrebljava se za izradu obuće. Od dlake iz grive izrađuju se četke i sita, a od dlake iz repa prave se stune za gudala. Konjsko meso je kvalitetno i upotrebljava se u ishrani čoveka.

ODLIKE DOMAĆIH životinja:Magarac

Magarac je koputar, a razlikuje se od konja po dužini ušiju. Kopita su mu znatno manja i uža nego kod konja. Telo mu je prekriveno kratkom dlakom. Boja kože je jednaka gotovo na svim delovima tela, a duž kičmenog stuba pruža se tamna pruga. Magarac ima malo dužu njušku. Postoje divlji i pitomi magarci. To je životinja koja je veoma inteligentna. Ima osetljiv sluh i oštar vid, odličan njuh. Magarac je biljojed, ne traži mnogo hrane jede čak i korov. Ženka magarca je magarica, a magare je mladunče.

KORISTI: Služi kao sredstvo transporta u zaostalim predelima, neumoran je i otporan. Njegovo meso je jako ukusno.

ODLIKE DOMAĆIH ŽIVOTINJA:Ovca

Ovca je mirna životinja srednje veličine. Telo joj je obraslo gustim runo, koje se zove vuna. Na glavi se nalaze niski rogovi razmaknuti jedan od drugog. Rep joj je dugačak dopire gotovo do prstiju. Ovca je papkar. Postoji veliki broj raznih rasnih ovaca. Najpoznatija je merino ovca koja daje najviše kvalitetne vune.

Mužjak ovce je ovan. Ovce rađaju godišnje svega dva do tri mladunčeta koji se nazivaju jagnjad. Ona je biljojed hrani se senom, travom i brašnom. Ovca je prživar kao i goveče.

KORISTI: Ljudi od ovce imaju višestruku korist. Ovčje mleko se upotrebljava za izradu sireva. Meso je jako ukusno, a masnoća ovna – loj - ima višestruku upotrebu. Ipak najvažniji od svih proizvoda je vuna. Ovce se šišaju, a vuna se podvrgava različitim postupcima, posle čega se prede i tka. Od vune se izrađuju rukavice, šalovi, kape, džemperi i odlični štofovi za odela.

ODLIKE DOMAĆIH ŽIVOTINJA: KOZA

Koza je papkar. Na glavi ima velike, zabačene, savijene rogove. Njuška joj je prava, a brada posebno kod mužjaka okićena dugačkom dlakom. Srednje je veličine. Telo je prekriveno gustom dlakom, gipko i malo masno.

Mužjak koze je jarac a mladunče jare. Koza je otporna životinja, skromna u pogledu ishrane, ali nemirna i hirovita. Ona je biljojed. Zbog navike da brsti šumske mladice, koru i pupoljke koza je veoma štetna za šumu.

KORISTI: Mleko koze je zdravo, jako i može da zameni majčino mleko u ishrani odojčeta. Meso koze je na visokoj ceni, a njena dlaka se višestruko koristi. Na primer od tibetske koze pravi se poznata tkanina – kašmir.

ODLIKE DOMAĆIH ŽIVOTINJA: Svinja

Svinja je papkar i svaštojed. Ima krupnu, četvrtastu izduženu glavu koja se završava zatupastom njuškom. Oči su joj sitne a uši zavisno od rase različite veličine. Telo je prekriveno sitnom dlakom. Noge su joj kratke. Poznata je po svojoj proždrljivosti.

Mužjak svinje je vepar. Svinja može da oprasi deset i više prasadi. Jede žitarice, žir, travu, crve i razne otpatke. Njuškom rije zemlju i jede korenje biljaka i razne životinje ispod zemljine površine. Postoji više rasa svinja.

KORISTI: Svinja se gaji zbog mesa, masti, kože, dlake. Svinjska dlaka se upotrebljava za izradu četki, koža za izradu torbe, kaiševa i drugih kožnih predmeta. Svinjsko meso je veoma ukusno od njega se prave različiti suhomesnati proizvodi: šunke, paštete, salame... Mast se upotrebljava u ishrani, a od krvi se prave krvavice.

ODLIKE DOMAĆIH ŽIVOTINJA: Pas i mačka

Pas i mačka su domaće životinje i oni su mesojedi.

Pas je najstarija domaća životinja. Telo je različitog oblika što zavisi od rase psa. Dužina i boja dlake takođe zavisi od rase psa.

Ima razvijeno čulo mirisa, dobro pamti i veran je čoveku. Rase pasa su mnogobrojne: lovački psi, psi čuvari, spasioci, policijski psi.

Velike su koristi koje pas pruža čoveku. Psi pomažu čoveku u lovu, čobanima da čuvaju stoku, policiji u istragama i veliki su čuvari kuća.

Mačka živi u mnogim domovima. Prekrivena je dlakom različite boje i dužine. Na nogama ima kandže koje joj služe za odbranu i penjanje. Sluh joj je neobično razvijen, hitra je i brza pa nije ni čudo što uhvati po neku pticu. U mraku vidi kao po danu.

Ljudi je čuvaju i vole zato što lovi miševе i pacove, a deca je vole zato što je umiljata. Odlike domaćе životinje – govečeta nastavnik je predstavio grafo folijom i pokazivanjem slika. Zatim će učenici samostalno učiti o ovci, kozi, konju, magaretu, svinji, psu i mački. Tokom samostalnog rada učenici će se koristiti udžbenikom, enciklopedijom, raznim slikama to jest nastavnim sredstvima koje je nastavnik pripremio.

ZAVRŠNI DEO

Frontalni rad dijaloškom metodom

Koje domaćе životinje spadaju u stoku ?

Isričaj o odlikama ovih životinja.

Koje su koristi od ovih domaćih životinja?

Povratna informacija je na grafo foliji.

Za domaći zadatak nacrtati predmete koji se izrađuju od kože i još nekih delova domaćih životinja, kao i domaćе životinje koje su naučili.

Drugi model egzemplarne nastave

Nastavna tema	Zavičaj i Srbija
Nastavna jedinica	Nacionalni parkovi
Tip nastavnog časa	Obrada novog gradiva
Oblik nastavnog rada	Egzemplarna nastava sa frontalnim i individualnim radom
Oblik rada učenika	Individualni
Nastavne metode	Demonstrativna, razgovor
Nastavna sredstva	Udžbenik, slike, fotografije, enciklopedije, razglednice
Cilj časa	Sticanje znanja o prirodnim bogatstvima i kulturno istorijskim spomenicima nacionalnih parkova Srbije i značaju za život i zdravlje ljudi
Vaspitno – obrazovni zadaci	Razvijati sposobnosti učenika da zapažaju da izdvajaju bitno od nebitnog, da zaključuju, da samostalno stiču znanja

UVOD

Kao motivaciju za čas koristimo rešavanje rebusa;

Razgovor u vezi pročitano g teksta:

- Da li je nacionalni park prirodno bogatstvo?
- Zašto su neke teritorije proglašene nacionalnim parkom? (Uputiti učenike da odgovore potraže na 78 i 79 strani udžbenika, a na legendi da vide kako se obeležava nacionalni park)
- Učenici na karti u udžbeniku traže nacionalne parkove i saopštavaju imena nacionalnih parkova (kažemo da su samo uz njih velikim slovima napisani njihovi nazivi)

Zaključak: Nacionalni parkovi su područja zakonom zaštićena koja su bogata raznovrsnim biljnim i životinjskim svetom. U njima se nalaze retke biljke i životinje kao i prelepi predeli. Na području Srbije postoje 5 nacionalnih parkova i to su: Kopaonik, Zlatibor; Tara, Đerdap, Šar-planina.

GLAVNI DEO ČASA

(nastavnikova obrada egzemplarnog sadržaja)

Teritorija: U jugozapadnom delu Srbije prostire se gorostasni Kopaonik na 11809 hektara. Najvišu tačku Kopaonika čini Pančičev vrh-2017m.

Prirodna bogatstva: Ogromna prirodna bogatstva i najlepši ukras Kopaonika jesu stoletne listopadne i četinarske šume, cvetne livade i pašnjaci. Na tim prirodnim tepisima rastu lekovite biljke, retke vrste trava, kleka i borovnica. On predstavlja najstariju rudarsku oblast na Balkanskom poluostrvu. Posebnu vrednost predstavljaju vode-obične, mineralne, termalne. Kristalno čisti potoci, rečice i reke, kojih ima dvadesetak, daju posebnu draž planinskom prostranstvu. Nekim rekama je izvor na samom vrhu planine.

Kulturno istorijski spomenici: Čitav nacionalni park bogat je kulturno istorijskim spomenicima. Tu su ostaci drevnih gradova, srednjovekovni manastiri – Studenica i Žiča - i mnogi značajni spomenici kulture.

Da bi se zaštitilo veliko prirodno i kulturno blago najvećeg dragulja među planinama Srbije, deo Kopaonika je 1981. proglašen nacionalnim parkom.

Pronaći ovaj nacionalni park na karti

(Samostalna obrada analognih sadržaja)

TARA

Teritorija: Nacionalni park Tara se nalazi u zapadnom delu Srbije i prostire se na 19200 hektara, a od toga pod šumom se nalazi 13000 hektara. Obuhvata najveći deo istoimene planine. Prosečna nadmorska visina je 1000m, sa velikim brojem sunčanih dana.

Prirodna bogatstva: Na Tari raste širom sveta poznata Pančičeva omorika koja je i simbol Tare. U njemu živi 153 vrsta ptica i 53 vrste sisara.

U ovom nacionalnom parku zaštićene su mnoge vrste biljaka kao što su: boškovina, zlatna paprat mancura, jeremićak. Zaštićene su i mnoge vrste životinja: vuk, orao, pastrmka,

medved, divokoza. Ovaj nacionalni park bogat je termalnim izvorima i rekama: Drina, Tara, Rača; Solotuška reka, jezero Perućac, Kaluđerske bare. Taru krasi i kanjon Drine.

Kulturno istorijski spomenici: Najpoznatiji kulturno istorijski spomenik je manastir Rača iz XIII veka, srednjevekovni Solotuški grad, Etno selo i spomen obeležja iz Drugog svetskog rata.

Pančićeve omorika

Klima Tare, utiče na ubrzano stvaranje krvnih zrnaca, popravlja krvnu sliku i povoljno utiče na respiratorne organe. Doprinosi jačanju imunološkog sistema i obnavljanju snage celokupnog sistema, što je afirmiše kao vazдушnu banju.

ŠAR-PLANINA

Teritorija: Ovaj nacionalni park prostire se na 39000 hektara površine i obuhvata severne ogranke Šare na području Kosova. Nalazi se na jugozapadu naše zemlje.

Prirodna bogatstva: na ovoj planini postoji veći broj biljnih i životinjskih vrsta. Posebno su značajni visokoplaninski borovi *munika i molika*. Od životinjskih vrsta na području parka žive vuk, lisica, jazavac, divlja svinja, srna, divokoza, vidra. Posebno dragoceni stanovnici parka su danas retke vrste orlova mišara, orlova krstaša i crnog daždevnjaka.

Prirodno bogatstvo Šare su i 25 ledničkih jezera, koja se nalaze na nadmorskoj visini od 1900 metara.

FRUŠKA GORA

Teritorija: U ravnom Sremu na severu pored Dunava u pravcu zapad - istok prostire se planinski masiv, duga, niska, šumovita Fruška Gora. Prostire se na 25393 hektara, od kojih je 23500 pod šumom. Obuhvata čitavu planinu koja je nekad bila ostrvo u Panonskom moru.

Prirodno bogatstvo: Najveće prirodno blago ove planine su njene šume, koje čine drugu po veličini šuma lipa u Evropi. Ima oko 700 vrsta lekovitog bilja i 18 vrsta orhideja. Najviše ima lipe, hrasta, bukve, bagrema. Blage padine su pod voćnjacima i vinogradima, a dalje od njih su livade i plodna polja.

Od životinjskih vrsta u nacionalnom parku žive jelen, divlja svinja, divlja mačka, a ima i muflona i jelena lopatara koje je naselio čovek.

Brzi planinski potoci imaju bistru i veoma čistu vodu. Na nekima su izgrađena veštačka jezera. Poznat je izvor Ubavac blizu manastira Velike Remete do koga su dolazili Vuk Karadžić i Dositej Obradović.

Kulturno istorijski spomenici: U najlepšim i skrovitim predelima Fruške Gore smešteno je 17 srednjovekovnih pravoslavnih manastira.

Godine 1960 Fruška Gora je proglašena nacionalnim parkom.

ĐERDAP

Teritorija: Đerdap se prostire na 63608 hektara teritorije koja obuhvata pojas šumovitih brda severoistočne Srbije. Od toga 5500 hektara površine nacionalnog parka čini Dunav, odnosno onaj deo Dunava koji pripada Srbiji od Golupca do Karataša. Na Dunavu se nalazi Đerdapska klisura koja je i najveća klisura u Evropi duga 100 km.

Prirodna bogatstva: Njih čini oko 1100 različitih vrsta biljaka od kojih su posebno atraktivne šume bukve i hrasta. U ovim šumama žive brojne životinje: medved, šakal, vuk, ris, jelen, suri orao, crna roda. Uz obalu Dunava gnezde se brojne ptice močvarice, čiji se broj tokom godine povećava jer je nacionalni park zimovalište za ptice močvarice iz čitave Evrope.

Kulturno istorijski spomenici: Najznačajniji kulturno istorijski spomenici su neolitsko naselje Lepenski vir, koje je poznato u čitavom svetu, Trajanova tabla, srednjevekovna tvrđava Golubački grad.

ZAVRŠNI DEO ČASA
(frontalni rad dijaloškom metodom)

Šta čini nacionalni park?

Navedi nazive nacionalnih parkova u Srbiji.

Koji nacionalni park je najbliži našem mestu?

Navedi prirodna bogatstva nacionalnih parkova.

Koji su kulturno istorijski spomenici u nacionalnim parkovima?

Obeleži nacionalne parkove na nemoj karti.

EXEMPLAR TEACHING

Summary: Exemplar teaching it has been become after II world war. It is reaction on not enough on efficient teaching organized in contemporary traditional conception.

In this work is presented basic comprehension and didactic value those kinds of teaching and given practical models using this teaching in school praxis.

Major words: exemplar teaching, paradigms teaching.

